

Μέρες, μήνες, ίσως και χρόνια κυκλοφορούσαν πλάι του χωρίς ποτέ να προσέξουν, πόσο κοντά στον στόχο τους βρίσκονταν. Έψαχναν σ' ολόκληρη κοιλάδα και η απάντηση υπήρχε δίπλα τους, πλάι στις σκηνές των εργατών που έσερναν μαζί τους. Ήταν 4 Νοεμβρίου του 1922, όταν την προσοχή του Χάουαρντ Κάρτερ τράβηξαν ασυνήθιστα σημάδια σχεδόν μέσα στα όρια του καταυλισμού. Φώναξε το συνεργείο. Με προσοχή άρχισαν τις εκσκαφές. Ναι, ο τόπος ήταν φανερά γεμάτος σκόρπια αρχαιολογικά ίχνη. Κάλεσε τον Τζορτζ Έντουαρντ. Συμφώνησαν ότι το πράγμα παρουσίαζε ενδιαφέρον.

Πρωί, 5 Νοεμβρίου του 1922, ο αιγυπτιολόγος Τζορτζ Έντουαρντ, κόμης του Κάρναρβον, και ο αρχαιολόγος Χάουαρντ Κάρτερ ξεκίνησαν τη συστηματική ανασκαφή, στην κοιλάδα των βασιλέων. Γρήγορα ανακάλυψαν ότι βρίσκονταν μπροστά σε ένα λιθόστρωτο καλά καμουφλαρισμένο. Οδηγούσε στον τάφο ενός Φαραώ. Κανένας τυμβωρύχος δεν τους είχε προλάβει επί 3.274 συναπτά χρόνια. Μαζί με τη μούμια, υπήρχαν εκεί μια ολόχρυση άμαξα, ο θρόνος, έπιπλα και όπλα χρυσά ή επίχρυσα. Οι συγγενείς του τον είχαν θάψει με ό,τι αγαπούσε στη ζωή. Κι ήταν όλ' αυτά, άχρηστα στο νεκρό αλλά πολύτιμα για τη μελέτη της εποχής του.

Πολύ πριν από το 3.000 π.Χ., η Αίγυπτος ήταν χωρισμένη σε δύο βασιλεια: Της Πάνω Αιγύπτου στον Νότο και της Κάτω Αιγύπτου στον Βορρά. Το 2.780 π.Χ., ο βασιλιάς της Πάνω Αιγύπτου, Μίνας, ξεκίνησε από την πρωτεύουσά του, Θίνιδα, ένωσε τα δυο βασιλεια και ίδρυσε τη Μέμφιδα, που έγινε η πρώτη πρωτεύουσα της χώρας (είκοσι χλμ. νότια από το σημερινό Κάιρο). Από τότε έως την εποχή του Μεγάλου Αλεξάνδρου, 31 δυναστείες βασιλέψαν στη χώρα κι οι βασιλιάδες της ονομάστηκαν Φαραώ, από τις λέξεις *per ao*, που σημαίνουν «μεγάλος οίκος».

Η Μέμφιδα έμεινε πρωτεύουσα ως το 2.100 π.Χ., οπότε τελειώνει η εποχή του Αρχαίου Βασιλείου. Στη διάρκειά του, οι Φαραώ άπλωσαν την κυριαρχία τους ως την Αιθιοπία και τη Σομαλία. Την περίοδο αυτή κτίστηκαν και οι μεγάλες πυραμίδες του Σνεφρού, του Χέοπα, του Χεφρήνα και του Μυκερίνου (όλοι της 4ης δυναστείας), που μας βοήθησαν να μάθουμε πολλά για τον αιγυπτιακό πολιτισμό. Τα ευρήματα των ανασκαφών μαρτυρούν ότι, από την τρίτη ως και την έκτη δυναστεία, η χώρα γνώρισε τεράστια άνθιση και οι Φαραώ αποτελούσαν την προσωποποίηση του θεού Ήλιου στη γη, ώσπου τους ανέτρεψε το ιερατείο. Από την 7η δυναστεία, το βασίλειο χωρίστηκε σε πολλά μικρά.

Γύρω στα 2.100 π.Χ., ο βασιλιάς της αιγυπτιακής Θήβας κατόρθωσε να ενώσει πάλι τη χώρα. Άρχισε η ιστορία του Μέσου Βασιλείου. Στην αμέσως επόμενη (12η) δυναστεία

κτίστηκαν τεράστιοι ναοί, η Σφίγγα και τα κολοσσιαία, από γρανίτη, αγάλματα των Φαραώ. Ήταν η εποχή, κατά την οποία άκμασαν η ζωγραφική, η λογοτεχνία και το εμπόριο. Ξέρουμε την εποχή, από τα μνημεία και τα κείμενα που σώθηκαν ως τις μέρες μας. Τον 18ο αι. π.Χ. οι Υξώς (νομαδικός πολεμικός λαός, που ήξερε τα άλογα και χρησιμοποιούσε πολεμικά άρματα) κυριεύσαν το Δέλτα του Νείλου κι έμειναν, εκεί ως το 1.580 π.Χ. οπότε τους έδωσε ο Άμασης, που ίδρυσε τη 18η δυναστεία δημιουργώντας το Νέο Βασίλειο. Οι ανασκαφές μάς έδωσαν θαυμάσιες πληροφορίες για τα επόμενα διακόσια χρόνια της αιγυπτιακή κυριαρχίας. Όμως, τα ίχνη χάνονταν μετά το θάνατο του αιρετικού Φαραώ, Αμένοφι 4ου (1375 - 1358), που πίστευε σ' ένα μόνο θεό, τον Ήλιο, και μετέφερε την πρωτεύουσα στην Αμάρνα.

Επί αιώνες, οι επιστήμονες δεν μπορούσαν να βρουν στοιχεία. Ούτε πυραμίδες ούτε μνημεία σώζονταν από αυτή την εποχή. Πουθενά, τάφοι. Η αποκρυπτογράφηση και ανάγνωση των ιερογλυφικών βοήθησε την κατάσταση. Έπειτα, ανακαλύφτηκε στο Λούξορ, κοντά στη Θήβα, η κοιλάδα των βασιλέων. Μια απέραντη νεκρόπολη με τους τάφους των Φαραώ, που βασιλέψαν ως τον 12ο αιώνα.

Οι διάδοχοι του Αμένοφι δεν έκτιζαν πυραμίδες πάνω από τους τάφους τους, αφού ήταν πια διαπιστωμένο πως καμιά ασφάλεια δεν είχε ο νεκρός από την ογκώδη προστασία τους. Οι τυμβωρύχοι εργάζονταν με την ησυχία τους στις πυραμίδες της ερήμου, άνοιγαν τρύπες κι έμπαιναν στους νεκρικούς θαλάμους, απ' όπου αφαιρούσαν ό,τι πολύτιμο έβρισκαν. Οι Φαραώ του Νέου Βασιλείου έφτιαχναν τάφους εξωτερικά «σεμνούς», συγκεντρωμένους στην κοιλάδα την οποία φρουρούσαν νύχτα μέρα ισχυρές δυνάμεις.

Οι αρχαιολόγοι άρχισαν ανασκαφές το 1902. Απογοητεύτηκαν. Όποιον τάφο κι αν έβρισκαν, διαπίστωναν πως είχαν φτάσει δεύτεροι. Οι ανά τους αιώνες τυμβωρύχοι τους είχαν προλάβει. Στα 1906, ο αιγυπτιολόγος Τζορτζ Έντουαρντ, κόμης του Κάρναρβον (1865 - 1923), ξεκίνησε δικές του έρευνες. Βρήκε πολλούς τάφους, όλους συλημένους. Έφυγε για να ξαναγυρίσει το 1914. Με μανία έψαχνε για έναν ασύλητο τάφο, που θα βοηθούσε στην καλύτερη κατανόηση της εποχής. Μετά από προσπάθειες οκτώ χρόνων, με τη βοήθεια και του αρχαιολόγου Χάουαρντ Κάρτερ (1873 - 1939), καρποφόρησαν οι κόποι.

Στις 5 Νοεμβρίου του 1922, κοντά στις καλύβες των εργατών, ανακάλυψαν ένα λιθόστρωτο καλά καμουφλαρισμένο. Γρήγορα διαπίστωσαν πως οδηγούσε στην είσοδο τάφου. Τον άνοιξαν. Βρέθηκαν στον νεκρικό θάλαμο ενός βασιλιά. Και ήταν οι πρώτοι. Κανένας τυμβωρύχος δεν τους είχε προλάβει επί 3.274 συναπτά χρόνια. Μαζί με τη μούμια, υπήρχαν εκεί μια ολόχρυση άμαξα, ο θρόνος, έπιπλα και όπλα, χρυσά ή επίχρυσά. Οι συγγενείς του τον είχαν θάψει με ό,τι αγαπούσε στη ζωή. Κι ήταν όλ' αυτά, άχρηστα στο νεκρό αλλά

πολύτιμα για τη μελέτη της εποχής του.

Στις 23 Φεβρουαρίου του 1923, ο Χάουαρντ Κάρτερ ανακοίνωνε πως η μούμια ήταν του Φαραώ Τουταγχαμών, ενός από τους πιο άσημους διαδόχους του Αμένοφι. Βασίλεψε μόλις έξι χρόνια (1358 - 1352 π.Χ.). Όμως, με τα όσα πήρε στον τάφο του βοήθησε την επιστήμη ν' ανιχνεύσει μίαν ολόκληρη εποχή.

(Έθνος, 10.11.1999) (τελευταία επεξεργασία, 18.3.2009)